

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ

УДК 330.341.1

К. О. Бояринова

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА»: ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНИЙ КОНТЕКСТ

У дослідженні здійснено компонентний аналіз поняття «розвиток», а також обґрунтовано інноваційно орієнтований контекст його трактування. Установлено зміст розвитку в розрізі складників формування дефініції: формат, процес, досягнення результату. Визначено інноваційно орієнтований контекст тлумачення видів розвитку підприємства, запропоновано та обґрунтовано трактування інноваційно орієнтованого розвитку як інтегратора дослідженого понятійного апарату.

Ключові слова: розвиток підприємства, вид розвитку, інноваційно орієнтований розвиток, компонентний аналіз.

Исследование посвящено компонентному анализу понятия «развитие» и обоснованию инновационно ориентированного контекста его трактовки. Установлено содержание развития в разрезе составляющих формирования дефиниции: формат, процесс, достижение результата. Определен инновационно ориентированный контекст толкования видов развития предприятия, предложено и обосновано трактовку инновационно ориентированного развития как интегратора исследованного понятийного аппарата.

Ключевые слова: развитие предприятия, вид развития, инновационно ориентированное развитие, компонентный анализ.

The research is dedicated to the componential analysis of the concept of 'development' and the substantiation of the innovation-oriented context of its treatment. The author has stated the scope of development through constituents which form the definition: the format, the process, and the achievement of the result. The author has determined the innovation-oriented context of treating the types of enterprise development, proposing and substantiating the definition of the innovation-oriented development as an integrating tool for examined conceptual framework.

Keywords: enterprise development, type of enterprise development, innovation-oriented development, component analysis.

Розвиток підприємств, а особливо промислових, є специфічним процесом, центральним осередком якого є трансформація виробничої системи, паралельно із підтримувальними – економічною, фінансовою, управлінсько-організаційною, у стан, що має суттєві відмінності від попереднього. Змінність умов функціонування підприємств, чинників впливу на ефективність їхньої діяльності визначають потребу розглянути інноваційно орієнтований контекст трактування розвитку підприємства.

Значний обсяг досліджень науковці присвятили розгляду розвитку як економічної категорії [3; 4; 6; 7; 10; 12] Крім цього, у центрі уваги дослідників перебувають різні види розвитку, зокрема О. Шубравська [8], К. Іванчук [20] розглядають сталий та стійкий економічний розвиток відповідно, О. М. Москаленко [17] –

випереджальний економічний розвиток; Ю. А. Пługіна [9] – інтелектуальний; М. Е. Касс [21], А. М. Турило, О. А. Зінченко, А. А. Турило [22] досліджують інноваційний розвиток; О. В. Корнух [23] розкриває зміст економіко-інноваційного розвитку, а Б. Є. Большаков, Є. Ф. Шамаєва [24] – стійкого інноваційного розвитку. Експлікація наукових досліджень виявила потребу в компонентному аналізі поняття «розвиток», а саме «розвиток підприємства», для виявлення та обґрунтування інноваційно орієнтованого контексту, уключно з видовою класифікацією.

Метою дослідження є компонентний аналіз поняття «розвиток» та обґрунтування інноваційно орієнтованого контексту його трактування з формалізацією дефініції «інноваційно орієнтований розвиток».

Більшість науковців визначає розвиток як позитивну динаміку, тобто зосереджує дослідження на прогресивному розвитку. Прогресивний розвиток є типом розвитку, для якого характерний перехід із нижчого рівня на вищий, від менш досконалого до досконалішого [1].

Формування науково-теоретичного трактування поняття «розвиток підприємства» здійснюється в розрізі компонентних складників: формату, тобто причинно-наслідкового напрямку, що закладається в дефініцію; процесу досягнення, який відображає контекст руху підприємства в розвитку; результату – цільового ефекту досягнення. Відповідно до першого компонентного складника, тобто за форматом, розвиток підприємства визначають як:

– перехід від нижчого рівня функціонування на вищий («...зміна діяльності для переходу на вищий, якісніший, рівень виконуваних функцій, структури організації, на випуск нової продукції» [2]; «ведуть до переходу та фіксації підприємства в різних організаційно-економічних станах» [3]);

– перехід в нову форму функціонування (зміна стану) («процес зміни стану об'єкта» [4]; «перехід у новий якісно-кількісний стан у часі» [5]; «переведенням в новий атрактор функціонування» [6]; «зміна станів підприємства, кожний з яких є якісно іншим за попередній» [7]; «процес переходу системи з одного стану в інший» [8]).

Тобто розвиток є певним процесом, переходом виробничо-економічної системи на новий рівень чи в новий стан. Таке розуміння поняття «розвиток» має векторну спрямованість і свідчить, що в процесі розвитку підприємство не може перебувати в стані «статичності» і постійно динамічно прогресує, підвищуючи свій рівень або змінюючи стан.

За другим компонентним складником – процесом розвитку – у результаті узагальнення досліджень, можна виділити низку ознак, які безпосередньо відображають процес:

– зміна якостей. Науковці визначають, що процес розвитку здійснюється на підставі зміни якостей, а кількісні зміни мають другорядну роль (Ю. А. Пługіна [9]); Н. В. Афанасьєв, В. Д. Рогожин, В. І. Рудика [10]);

– зміна якісних та кількісних характеристик («супроводжується зміною її якісних і кількісних характеристик» [8]);

– зміна структурних характеристик («...змін і підвищення складності структури й складу») [11]; «...завдяки зміні кількісних і структурних характеристик техніко-технологічних, організаційно-комунікаційних, фінансово-економічних ресурсів» [9]);

– зміна цілей існування. Дослідниця О. В. Раєвська зазначає, що процес розвитку «характеризується перманентною зміною глобальних цілей його існування» [6, с. 108];

– зміна стану. Наприклад, В. І. Довбенко під розвитком розуміє «процес зміни стану об'єкта поліпшенням (вдосконаленням) його характеристик та якісного, кількісного нарощення параметрів» [4, с. 500].

Отже, процес розвитку – це якісні, кількісні перетворення зі зміною структурних характеристик та цілей існування.

Результатами розвитку більшість науковців вважає такі:

– зменшення впливу зовнішнього середовища через опір, стійкість, адаптивність тощо («...перешкоджати руйнівному впливу зовнішнього середовища» [11]; «...підвищується опірність дестабілізуючому впливу зовнішнього середовища» [12]) Підґрунтям визначення такого результату (цільового ефекту) розвитку, на наш погляд, є зниження рівня залежного розвитку;

– підвищення значущості підприємства. Такий результат розвитку виділяє Е. Е. Науменко: «...сприяє розширенню діяльності та збільшенню значущості підприємства як в економічному, так і в соціально-політичному середовищі» [13, с. 161];

– збільшення можливостей. У розвитку вбачають збільшення можливостей підприємства, зокрема П. В. Арістархов зазначає, що це процес, під час якого збільшуються можливості підприємства у виробництві товарів та послуг [14];

– ефективність функціонування. Такий результат розвитку визначають В. А. Забродський, М. А. Кизим («...підвищується ефективність функціонування» [11]).

Протилежною спрямованістю прогресивному розвитку визначається регресивний. Регресивний розвиток не завжди призводить до зниження економічного зростання і не виступає чинником деградації підприємства. Напрямок розвитку, прогресивний чи регресивний, залежить від реакції елементів середовища організації на ці дії.

Отже, розвитком підприємства вважається перехід від одного стану до іншого, від однієї форми до іншої. На наш погляд, крім зазначеного, під «розвитком підприємства» має розумітися і стан функціонування підприємства, що характеризується динамічною гармонізацією рівнів елементів, підсистем, суб'єктів та об'єктів середовища організації. За динамічної гармонізації кожна окрема одиниця досягає рівня іншої одиниці виробничо-економічної системи, що взаємодіє з нею, завдяки їх впливу одна на одну, що зумовлює порушення рівноваги.

Види розвитку науковці розрізняють за змістовим характером та інструментами його реалізації. Вихідними видами розвитку можна вважати економічний, сталий (стійкий), інноваційний.

1. *Економічний розвиток* у наукових джерелах визначають як: а) економічний складник загального розвитку; б) цілісний розвиток, який об'єднує інші види розвитку:

а) економічний складник життєдіяльності підприємства в усіх проявах і формах, протягом життєвого циклу, що здійснюється під впливом екзогенних та ендогенних чинників з орієнтацією на поставлену мету [15];

б) економічний розвиток визначають як багатофакторний процес, що відбиває як еволюцію господарського механізму, так і зміну на цій підставі економічних систем [16, с. 69].

Досліджуючи економічний розвиток, науковці зосереджують увагу на теорії випереджального економічного розвитку, що є специфічною інституційною формою економічного розвитку [17, с. 7]. Економічний розвиток, на відміну від економічного зростання, передбачає застосування інноваційних технологій, підходів та інструментів для здійснення трансформаційних змін, інноваційний рівень яких поглиблюються за випереджального економічного розвитку.

Визнання підприємства економічною системою виводить науковців на трактування розвитку в контексті соціально-економічного розвитку, під яким розуміють цілісну сукупність взаємопов'язаних соціальних і економічних інститутів (суб'єктів) та відносин, що взаємодіють, з приводу розподілу й споживання матеріальних й нематеріальних ресурсів, виробництва, розподілу, обміну й споживання товарів і послуг [18]. Потрібно підкреслити, що у трактуваннях соціально-економічного розвитку та шляхів його досягнення присутня інноваційна орієнтованість на використання нематеріальних ресурсів, креативності працівників тощо.

2. Стійкий розвиток. Стійкий розвиток уважать розвитком, що самопідтримується. Це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [19, с. 1275]. Так, К. О. Іванчук трактує цей вид розвитку як зміну підприємством свого якісного стану за визначеним вектором і траєкторією з метою підвищення гнучкості та адаптивності, що відбувається в просторі стійкого функціонування, коли підприємство в результаті розвитку не наближається до межі втрати стійкості або ж швидко повертається до рівноважного стану [20, с. 86]. Як зазначає К. А. Бармута, основою стійкого розвитку слугує активна інноваційна діяльність, потрібна для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в довгостроковій перспективі, а безпосередньо стійкий розвиток є логічним продовженням та результатом інноваційного розвитку [19]. Отже, основними аспектами стійкого розвитку є його самопідтримка, самоорганізація, наявність інноваційної діяльності.

3. Інноваційний розвиток. У дослідженнях науковців інноваційний розвиток окреслено неоднозначно. Дослідники віддають перевагу процесному базису в його трактуванні. Так М. Е. Касс інноваційним розвитком вважає процеси інноваційних перетворень на підприємстві, а також закономірно та послідовно здійснювані процеси конкретних заходів [21]. Однак наукова думка транспонується до просторово-середовищного розуміння інноваційного розвитку. Нариклад, А. М. Турило, О. А. Зінченко, А. А. Турило інноваційний розвиток вважають економічним законом ринкової системи господарювання. Розвиток є абстрактним поняттям, оскільки містить певні узагальнювальні властивості, притаманні різним формам прояву цієї категорії в просторі та часі; є невід'ємною частиною об'єктивного природно-історичного процесу розвитку суспільства і тому сам виступає об'єктивним процесом і об'єктивною категорією; як економічний закон функціонування та розвитку певної економічної системи має об'єктивний характер ще й тому, що існує і діє незалежно від свідомості та волі людей [22, с. 33]. Отже, інноваційний розвиток з економічної категорії переходить у форму економічного закону.

Аналіз наведеного понятійного апарату за видами розвитку дає змогу підкреслити вагому характерну особливість – вираження одного типу розвитку із застосуванням інших (економічний з інноваційним змістом, поєднання інноваційного із стійким

розвитком). Ця особливість окреслює концепт розвитку – будь-який тип розвитку підприємства є комплексною формою різних видів розвитку, із перевагою певного конкретизованого в ідеології та філософії функціонування підприємства.

Трансформування інноваційного розвитку з категорії в закон зумовлює комплексність різних видів розвитку з інноваційним. Так О. В. Корнух, досліджуючи економіко-інноваційний розвиток корпорацій, довів, що економічний та інноваційний розвиток логічно інтегруються в категорію «економіко-інноваційний розвиток підприємства» і потрактував його як категорію, що характеризує постійний динамічний процес якісних змін економічного складника життєдіяльності корпорації, зумовлений рівнем інноваційності всіх його напрямів для забезпечення економічного зростання в межах обраної місії, прийнятої мотивації та інтелектуалізації діяльності [23].

Як відомо, інновації дестабілізують стійке функціонування системи, тому доцільно розглянути таку економічну категорію як «стійкий інноваційний розвиток». Наприклад, Б. Є. Большаков, Є. Ф. Шамаєва визначають стійкий інноваційний розвиток як процес зростання спроможностей задоволення потреби системи, які є невичерпними, виражені в одиницях потужності, через підвищення якості управління й реалізації новацій, що забезпечують постійні темпи росту ефективності використання ресурсів і вищий дохід, зменшення витрат в умовах негативних зовнішніх і внутрішніх тенденцій [24, с. 16]. Отже, стійкий інноваційний розвиток переорієнтовує виробничо-економічну систему підприємства на новий рівень функціонування, де економічні відносини відбуваються в горизонті «причина-наслідок» через синергетичні ефекти інтегрування середовищ функціонування.

Особливості видів розвитку підприємства в розрізі компонент формування дефініції наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Особливості видів розвитку підприємства
в розрізі компонент формування дефініції**

Вид розвитку	Формат розвитку	Процес розвитку	Результат розвитку
Економічний розвиток	Кількісна та якісна зміна	Зміна економічних станів	Забезпечення конкурентних переваг; зменшення витрат, підвищення прибутковості
Соціально-економічний розвиток	Соціально-економічна якісна зміна	Взаємодія соціальних та економічних суб'єктів й об'єктів	Зрушення соціально-економічного стану
Економіко-інноваційний розвиток	Якісні зміни	Динамічний процес, економічні та інноваційні зміни	Підвищення інновативності та якісна зміна економічного стану
Стійкий розвиток	Зміна якісного стану відповідно до встановлених меж у певний момент часу	Узгоджені зміни; керований розвиток; спрямований рух; збалансування змін	Підвищення гнучкості, підвищення адаптивності, досягнення цілей; гармонійний розвиток
Стійкий інноваційний розвиток	Перебудова системи до встановлених меж у певний момент часу	Зростання спроможностей; активна інноваційна діяльність	Забезпечення постійних темпів розвитку, збільшення доходів, зменшення витрат
Інноваційний розвиток	Трансформація системи в нову форму або стан	Інноваційні перетворення, інноваційні зміни, інноваційні процеси	Інноваційна активність, техніко-технологічне оновлення, прогресивна зміна економічного стану

Джерело: авторська розробка.

Вид розвитку, який обирає підприємство, фактично є філософією його функціонування.

Інновації в сучасних дослідженнях передбачають, крім НДДКР, управлінські дії, бізнес-мотиви, бізнесову діяльність та є здатністю створювати цінність для отримання комерційного ефекту для підприємства. Зокрема П. Лубуж, А. Ованесов, Ю. Мефтахутдинова підкреслюють, що загальним визначенням інновації є корисне нововведення, спрямоване на створення цінності для компанії [25, с. 20], тобто інновацією стає продукт, послуга, бізнес-рішення тощо, якщо воно функційне для підприємства.

Отже, розглядаючи підприємство, доречно використовувати бізнес-орієнтовані трактування інновації. Інновацією слід уважати континуум функціонування підприємства в прогресивному розвитку, що формує його потужність для трансформації в новий стан на підставі реалізації інноваційних процесів, використання потенціалу, застосування інноваційних бізнес-моделей діяльності, формування інноваційної спроможності та здатностей через процесні чи продуктові форми.

Для врахування економічної змістовності інноваційно орієнтованого розвитку звернімося до сутності інноваційно орієнтованої економіки та її порівняння з інноваційною економікою: інноваційна економіка – економіка, заснована на постійній взаємодії знань, технологій на базі сформованого інноваційного потенціалу, результатом яких є висока інноваційна активність на національних та міжнародних ринках інноваційних продуктів, а інноваційно орієнтована економіка – економіка, готова до взаємодії знань і технологій через створення достатнього інноваційного потенціалу та сформовану інноваційну сприйнятливність суспільства [26, с. 12]. Трансформуючи зазначену онтологію, інноваційно орієнтований розвиток – це розвиток, забезпечений достатнім рівнем спроможності, можливостей, що характеризує стан системи, у якій реалізуються інноваційно спрямовані дії за використання динамічних здатностей.

Інноваційно орієнтований розвиток можна трактувати як інноваційно скерований, керований інноваціями або ж розвиток, спрямований на інновації, водночас зміни форми, еволюційні процеси, здатність виробничо-економічної системи є ідеологією, проявом та способом існування та функціонування підприємства. Отже, інноваційно орієнтований розвиток підприємства – це стан функціонування в керованому русі інноваційного континууму, у процесі якого постійно гармонізуються та вирівнюється за рівнем та напрямом інноваційна асиметрія функційних складників середовища виробничо-економічної системи.

Інноваційно орієнтований розвиток відповідно до обраної трискладової системи формулювання дефініції можна конкретизувати так:

- за форматом: стан росту, сутність функціонування виробничо-економічної системи, ідеологічно спрямованої на прогресивний розвиток;
- за процесом: процес розвитку визначається обраним типом розвитку (економічний, стійкий, інноваційний) у керованому русі інноваційного континууму;
- за результатом: відмінним аспектом інноваційно орієнтованого розвитку є його вираження через цикл чи впорядкований хаос, що визначає результатом розвитку новий стан функціонування, новий рівень здатності виробничо-економічної системи.

Отже, відповідно до компонентних складників поняття «розвиток» трактують за форматом, процесом досягнення та результатом. Неінноваційно спрямований розвиток фактично ґрунтується на кількісних нарощеннях економічних результатів, збільшенні обсягів виробництва, масштабів підприємства з малих до середніх та великих. Водночас виробничо-економічна система практично не зазнає якісних змін, які зводяться до простої адаптації до викликів зовнішньосередовищних збурень. Кожний вид розвитку містить інноваційно орієнтований складник у його змісті або інструментах досягнення, наявна інтегрованість видів розвитку в єдине поняття. З урахуванням трактування інновації як континууму у функціонування підприємства в прогресивному розвитку, інноваційно орієнтований розвиток доцільно вважати інтегратором видів розвитку та розуміти як стан функціонування підприємства в керованому русі інноваційного континууму, у процесі якого постійно гармонізуються та вирівнюється, за рівнем та напрямом інноваційна асиметрія функційних складників середовища виробничо-економічної системи.

Бібліографічні посилання

1. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних сполучень [уклад. Л. О. Пустовіт, С. І. Скопенко, Г. М. Сюта, І. В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2000. – 1018 с.
2. Анискин Ю. П. Управление корпоративными изменениями по критерию устойчивости : монограф. / Ю. П. Анискин. – М. : Омега-Л, 2009. – 404 с.
3. Богатирьев І. О. Ефективність розвитку підприємства / І. О. Богатирьев // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 8. – С. 79–84.
4. Довбенко В. І. Перспективні проблеми розвитку підприємств / В. І. Довбенко // Щорічник наукових праць: Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів, 2003. – 507 с.
5. Надтока Т. Б. Соціальний розвиток промислового підприємства та механізми його управління / Т. Б. Надтока // Управлінські технології у рішенні сучасних проблем розвитку соціально-економічних систем : монограф. / Т. Б. Надтока, Г. А. Какуніна, О. В. Мартякова та ін. / за заг. ред. О. В. Мартякової. – Донецьк : Вид-во ДонНТУ, 2011. – С. 564–569.
6. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монограф. / О. В. Раєвнева. – Х. : ИНЖЕК, 2006. – 496 с.
7. Погорелов Ю. С. Категорія розвитку та її експлейнарний базис / Ю. С. Погорелов // Теоретичні та прикладні питання економіки. – К., 2012. – Вип. 27. – Т. 1. – С. 30–34.
8. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрямки дослідження / О. Шубравська // Економіка України. – 2005. – № 1. – С. 36–42.
9. Плугіна Ю. А. Інтелектуальний розвиток: сутність поняття / Ю. А. Плугіна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С. 193–196.
10. Афанасьев Н. В. Управление развитием предприятия : монограф. / Н. В. Афанасьев, В. Д. Рогожин, В. И. Рудыка. – Х. : ИНЖЭК, 2003. – 184 с.
11. Забродский В. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. – Х. : Бизнес Информ, 2000. – 72 с.
12. Пономаренко В. С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : монограф. / В. С. Пономаренко, О. М. Тридід, М. О. Кизим. – Х. : ИНЖЕК, 2003. – 328 с.
13. Науменко Е. Е. Устойчивое развитие коммерческого предприятия как фактор роста экономики страны / Е. Е. Науменко // Вестник Челябинского государственного университета. – 2008. – № 29. – С. 160–164.

14. Аристархов П. В. Развитие концепции экономического потенциала предприятия в разрезе целевого подхода [Электронный ресурс] / П. В. Аристархов // Экономика и управление: проблемы и решения: материалы Международной заочной научно-практической конференции (21 ноября 2011 г.). – Режим доступа : <http://www.sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/624-2012-01-17-14-09-52>
15. Економічний розвиток структурних підрозділів підприємства: оцінка, механізм, мотивація : монограф. / Турило А. М., Романченко Н. В., Святенко С. В., Турило А. А. – Кривий Ріг : ТОВ «Етюд-Сервіс», 2009. – 156 с.
16. Плехова Ю. О. Анализ подходов к экономическому развитию / Ю. О. Плехова // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2007. – № 19 (5). – С. 68–70.
17. Москаленко О. М. Випереджаючий економічний розвиток: теоретико-інституціональні засади і проблеми реалізації в Україні / О. М. Москаленко // Економіка України. – 2014. – № 8 (633). – С. 4–18.
18. Качмарик Я. Д. Ефективність формування фінансових ресурсів підприємства / Я. Д. Качмарик, Р. І. Хуткий // Фінанси України. – 1999. – № 10 – С. 139–144.
19. Бармута К. А. Обеспечение устойчивого развития предприятия в условиях освоения инноваций / К. А. Бармута // Вестник ДГТУ. – 2010. – Т. 10. – № 8 (51). – С. 1274–1279.
20. Іванчук К. О. Стійкий економічний розвиток підприємства: теоретичне обґрунтування / К. О. Іванчук // Економіка розвитку. – 2014. – № 3 (71). – С. 84–88.
21. Касс М. Е. Формирование стратегии инновационного развития предприятия на основе управления нематериальными активами: монограф. / М. Е. Касс. – Н. Новгород : ННГАСУ, 2011. – 159 с.
22. Турило А. М. Інноваційний розвиток як економічний закон ринкової системи господарювання / А. М. Турило, О. А. Зінченко, А. А. Турило // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 3 (153). – С. 31–37.
23. Корнух О. В. Економіко-інноваційний розвиток корпорації / О. В. Корнух // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 3. – С. 154–164.
24. Большаков Б. Е. Мониторинг и оценка новаций: формализация задач в проектировании регионального устойчивого инновационного развития / Б. Е. Большаков, Е. Ф. Шамаева. – Palmarium Academic Publishing (Германия), 2012. – 219 с.
25. Лубуж П. 6 ключевых элементов программы инновационного развития / П. Лубуж, А. Ованесов, Ю. Мефтахутдинова // Ежеквартальное издание компании Strategy.ru. – 2011–2012. – С. 18–25.
26. Комогорцева Е. П. Инновационно ориентированная экономика как предпосылка инновационного развития (публикация автора на scireople) / Е. П. Комогорцева // Российский академический журнал. – 2012. – № 2. – Т. 20. – С. 11–13.

Надійшла до редколегії 11.04.16